

Соколовська Юлія Вадимівна,

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Національної академії Національної гвардії України
orcid.org/0000-0003-3778-0023
sokolovskaja.yalia2012@ukr.net*

Севрук Ірина Ігорівна,

*кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Національної академії Національної гвардії України
orcid.org/0000-0001-5751-2216
sevrukirina@ukr.net*

Чупрінова Наталія Юріївна,

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Національної академії Національної гвардії України
orcid.org/0000-0003-0950-1410
chuprinova_n@ukr.net*

ФІЛОСОФІЯ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМНЕ ПОЛЕ ТА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є обґрунтування на основі аналізу трансформаційних процесів, що відбуваються у просторі національної військової освіти, необхідності виокремлення філософії військової освіти як самостійного специфічного напрямку в межах філософії освіти, виявлення кола проблем, що мають сформувати предметне поле філософії військової освіти; обґрунтування необхідності інтегрування знання, що здатна надати філософія військової освіти, у освітньо-виховний процес у закладах військової освіти у секторі безпеки та оборони України.

Методологічною основою дослідження є конкретно-історичний, міждисциплінарний та інтегративний підходи, що є універсальними у методології сучасного наукового пізнання. Методи, що було використано під час проведення дослідження: філософської рефлексії, аналізу, зокрема порівняльного аналізу документів, синтезу, моніторингу та спостереження. Контекстом даного дослідження є трансформаційні процеси, що відбуваються в освітньо-виховних практиках у вищих військових навчальних закладах сектору безпеки та оборони України.

Своєрідність отриманих результатів: 1) Проаналізовано виклики, що актуалізують виокремлення філософії військової освіти у самостійний напрям у межах філософії світи. 2) Обґрунтовано необхідність філософсько-методологічного аналізу проблем, що виходять за межі предметного поля військової педагогіки, військової психології, військової соціології та філософії освіти. 3) Визначено коло специфічних проблем, що мають бути предметом філософії військової освіти відміну від філософії освіти. 4) Проаналізовано науково-теоретичні та прикладні сенси філософії військової освіти. 5) Обґрунтовано значущість філософії військової освіти як світоглядного, методологічного підґрунтя формування філософсько-педагогічної культури викладачів у закладах військової освіти в Україні. 6) Обґрунтовано доречність/необхідність уведення навчальної дисципліни «Філософія військової освіти» у підготовку офіцерів оперативного рівня, особливо тих, хто продовжуватиме військову кар'єру як викладачі/інструктори. 7) Визначено перспективність подальшого розроблення філософії військової освіти як актуального складника філософського дискурсу та навчального курсу.

Ключові слова: філософія військової освіти, предметне поле філософії військової освіти, військова освіта, реформування військової освіти, менеджмент військової освіти, філософія освіти, національна безпека.

Sokolovska Yulia,

*Candidate at the Historical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Social and Humanitarian subjects Chair
National Academy of the National Guard of Ukraine
orcid.org/0000-0003-3778-0023
sokolovskaja.yulia2012@ukr.net*

Sevruk Iryna,

*Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Social and Humanitarian subjects Chair
National Academy of the National Guard of Ukraine
orcid.org/0000-0001-5751-2216
sevrukirina@ukr.net*

Chuprynova Natalia,

*Candidate at the Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Social and Humanitarian subjects Chair
National Academy of the National Guard of Ukraine
orcid.org/0000-0003-0950-1410
chuprynova_n@ukr.net*

MILITARY EDUCATION PHILOSOPHY: PROBLEM AREA AND OBJECTIVES

The purpose of the present study is to substantiate the need for distinguishing the military education philosophy as an independent specific area within the education philosophy using the analysis of the transformation processes that are currently taking place in the field of the national military education in Ukraine; to identify a range of problems that should establish the subject field of the military education philosophy; and to support the need for integrating the knowledge generated through the military education philosophy into the educational process in military educational institutions that are part of the security and defense sector of Ukraine.

The methodological basis of the current study is set up through the specific historical, interdisciplinary and integrative approaches which are comprehensive and all-embracing in the methodology of modern scientific knowledge. The methods used in the study are those of philosophical reflection, analyses including a comparative analysis, a document analysis, synthesis, monitoring and observation. The context of the research encompasses transformational processes that are taking place in educational practices implemented at higher military educational institutions of the security and defense sector of Ukraine.

The core results of the study are as follows: 1) The paper analyzed the challenges that actualize the singling out of military education philosophy into an independent and self-sufficient direction within the philosophy of the world. 2) The significance of philosophical and methodological analyses of problems that go beyond the subject field of military pedagogy, military psychology, military sociology and education philosophy was substantiated. 3) A range of specific problems that should be the subject of the military education philosophy as opposed to the education philosophy was determined. 4) The scientific, theoretical and applied denotations of the military education philosophy were analyzed. 5) The significance of the military education philosophy as a worldview and methodological basis for the development of philosophical and pedagogical culture in teachers at Ukraine's military educational institutions was substantiated. 6) The relevance of introducing the academic discipline of Military Education Philosophy in the training course for operational level officers, especially those who will continue their military careers as teachers/instructors, was substantiated. 7) The prospects for further development of the military education philosophy as a relevant component of philosophical discourse and training course were determined.

Key words: military education philosophy, subject field of the military education philosophy, military education, military education reform, military education management, philosophy of education, national security.

Актуальність. Сучасна безпекова ситуація у світі – це ситуація невизначеності та швидкоплинності, непередбачуваності та комплексності загроз та ризиків у глобальному

просторі. Це ситуація «високої динаміки змін форм, способів і засобів ведення бойових дій та збройної боротьби» (Концепція трансформації системи військової освіти, 2022). Її

особливістю стає необхідність вирішувати завдання військового управління «в умовах багатосферного та комплексного бойового простору», використовувати все більш складні стратегії, що потребують узгодження політичних, військових, економічних та інформаційних зусиль (Теммен, 2021).

Отже, безпекові потреби сьогодення як одне з першочергових висувають питання щодо концептуальних змін самого мислення військових. Цим викликам має відповідати сучасна військова освіта. Усвідомлення на державному рівні необхідності трансформування системи військової освіти у напрямі її відповідності стандартам НАТО та викликам сучасності засвідчує «Концепція трансформації системи військової освіти» (30.12.2022) (Концепція трансформації системи військової освіти, 2022).

Освіта завжди несе на собі відбиток певної філософської традиції, вона завжди занурена у певні загальнокультурні та світоглядні контексти. Окрім того, необхідним є філософське осмислення базових проблем освіти, напрямів та перспектив її розвитку, побудови концептуальної моделі особистості, що стане «продуктом» освітньо-виховного процесу, та ін.

І якщо філософське осягнення освіти (філософія освіти) сьогодні вже постає як достатньо сформована національна традиція, то філософія військової освіти постає як широке поле невизначеності, що потребує обговорень та наукових дискусій, опанування у межах філософсько-теоретичного дискурсу.

Аналіз джерел та публікацій свідчить про наявність широкого кола видань, присвячених різноманітним проблемам філософії освіти (В. Андрущенко, М. Бойченко, В. Бех, Ю. Бех, Н. Бойченко, Л. Горбунова, І. Добронравова, М. Култаєва, В. Кремінь, С. Клепко, В. Кізіма, В. Крижко, В. Лутай, І. Передборська, В. Пазенок, І. Радіонова, М. Романенко, О. Савченко, Л. Семененко, І. Степаненко, І. Ситниченко, Н. Ткачова, В. Шевченко, О. Ярська-Смирнова, Н. Яковець та ін.). Ба більше, можна стверджувати, що сьогодні в Україні філософія освіти вже сформувалась як самостійний дисциплінарний напрям: як навчальну дисципліну філософію освіти викладають у закладах педагогічної освіти, а діапазон навчальних видань сягає від фундаментально розроблених підручників до практикумів та методичних порад.

Що стосується філософії військової освіти, то можна констатувати лише наявність видань та публікацій, проблематика яких є дотичною або знаходиться у межах прогнозованого предметного поля.

Так, наявні чисельні публікації, присвячені проблемам реформування військової освіти в Україні та управління процесом реформування військової освіти (Ю. Бараш, Д. Вітер, С. Домбровська, М. Нецадим, М. Медвідь, В. Мірненко, В. Оліферук, В. Телелим, Р. Тимошенко, Ю. Приходько, С. Полторак, А. Ромін, В. Рахманов, В. Садковий, М. Требін, Л. Тимчук, О. Шаталова та ін.). При цьому як принципово важливе усвідомлювалася й усвідомлюється необхідність гуманізації військової освіти, передусім вищої (В. Алещенко, О. Дзьобань, М. Нецадим, О. Панфілов, Л. Петрова, С. Левченко, В. Мандрагеля, В. Фролов, В. Федічев та ін.).

Традиційно у центрі уваги вітчизняних фахівців знаходяться теми особистості військовослужбовця, формування професійно необхідних та теоретично обґрунтованих компетентностей, рис, якостей військовиків, побудова моделі особистості військовослужбовця (С. Белай, І. Дятлова, Мандрагеля, О. Панфілов, Л. Петрова, Ю. Калагін, П. Квіткін, В. Кротюк, В. Курись, М. Требін, Г. Фінін та ін.).

Серед нагальних проблем, що здобули філософсько-теоретичного розгляду, – проблеми етичної освіти військових (І. Севрук, Ю. Соколовська, Н. Чупрінова, В. Пилипенко, Л. Петрова), інтегрування гендерних підходів в освітній процес у закладах безпеки та оборони України (О. Волобуєва, С. Ганаба, Г. Каракуркчі, Л. Компанцева, Л. Кринець, К. Левченко, Р. Мусевич, І. Севрук, Ю. Соколовська, О. Сусллова, Н. Чупрінова та ін.), формування міжкультурної/кроскультурної компетентності (В. Ягупов, Ю. Колодка, І. Севрук, Ю. Соколовська, Н. Чупрінова) та екологічної ментальності військових (І. Севрук, Ю. Соколовська, Н. Чупрінова).

Розгортання бойових дій на теренах країни гранично актуалізувало дослідження військового лідерства та проблем лідерської підготовки у системі національної військової освіти (Л. Кринець, С. Грилюк, О. Недвига, О. Саєнко, П. Ткач, О. Уваркіна, І. Ролін, О. Серпоухов, О. Чернявський, Н. Вавілова, В. Громенко,

А. Вітченко та ін.), необхідних змін через виклики війни у системі національної військової освіти (В. Ананьїн, Т. Баранова, С. Грилюк, І. Москальов, І. Підопригора, О. Уваркіна, Ю. Черних, Н. Шабатіна та ін.).

Водночас наявна ситуація у національному інформаційному просторі свідчить про відсутність досліджень філософії військової освіти як окремого специфічного напрямку філософії освіти як комплексної, інтегративної дисципліни у системі філософського знання. Не визначеними залишаються предметне поле філософії військової освіти, коло домінуючих проблем, не визначено принципово важливі концептуальні підходи, які б дали змогу з урахуванням реалій безпекових викликів сьогодення забезпечити формування військового фахівця нового типу.

Тому **метою дослідження** є обґрунтування актуальності виокремлення філософії військової освіти у самостійний специфічний напрям у межах філософії освіти та викладання як навчального курсу у вищих військових навчальних закладах та закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання; виявлення кола проблем, що можуть сформулювати предметне поле філософії військової освіти.

Виклад основного матеріалу. Філософія освіти як самостійний напрям філософських штудій має достатньо міцну традицію. За період майже століття, із часів напрацювань Дж. Дьюї, який, спираючись на базові ідеї філософії прагматизму (Ч. Пірс, Дж. Ч. Мід, У. Джемс), заклав методологічне підґрунтя філософії освіти, філософія освіти у сформувалася у самодостатній, оригінальній, цільній (інтегральній) науковий напрям, що має чітко визначене предметне поле, сформований категоріальний апарат, наявні різноманітні методологічні підходи, єдність яких дає змогу виявити різні аспекти проблем філософії освіти.

Традиційно у філософському розгляді освіта постає як цільний феномен, її досліджують як цілісність, виявляючи її сутність, специфіку, завдання, призначення тощо (Алексейчук, 2019). Але такий розгляд залишає поза увагою особливості тих її складників, що пов'язані з професійною освітою, зокрема військовою.

Військова освіта – особливий простір, специфіка якого зумовлюється специфікою сфери, потреби якої має забезпечити військова

освіта, – військової сфери. Виклики, що стоять сьогодні перед українським суспільством та його військовою сферою, потребують не лише трансформацій та змін військової освіти, а й її філософського осмислення. Філософія військової освіти має дати відповіді на ключові, життєво значущі і для силових структур, і в цілому для безпеки суспільства й держави питання, ті, на яких філософія освіти уваги не фокусує. Поза увагою опиняється коло надскладних проблем, породжених реаліями сучасності, які виходять за межі військової педагогіки, військової психології, військової соціології тощо і потребують суто філософського осмислення.

Сьогодні розгортання філософського дискурсу у межах напрямку, що можна позначити як «філософія військової освіти», на думку авторів дослідження, виявляється вкрай актуальним.

Відповідно, як першочергове постає завдання визначення предметного поля філософії військової освіти, виявлення тих ключових проблем, що мають утворювати її зміст з урахуванням реалій сьогодення.

Очевидно, що філософія військової освіти співвідноситься з філософією освіти як «частина» та «ціле», і напрацьовані філософією освіти методологічні підходи та понятійний апарат можуть бути ефективно застосовані у дослідженні проблем військової освіти. Очевидно, що філософія військової освіти, так само як і філософія освіти, – це міждисциплінарне знання. Так само очевидно й те, що предметне поле філософії військової освіти, з огляду на специфіку самої військової сфери, є специфічним.

Предметне поле філософії військової освіти можна визначати, йдучи за принципом «від загального до часткового». У такому разі логічним буде визнати, що предметне поле філософії військової освіти має відповідати основним структурним складникам (тематичним блокам) філософії освіти: категоріальний апарат, структура та завдання, методологічні підходи до змісту, цілей та результатів освітнього процесу; історія, онтологія, антропологія, гносеологія, аксіологія та менеджмент військової освіти; гендерна освіта військових тощо.

Але очевидним є й те, що військова освіта, особливо вища, – явище вкрай специфічне. Цю специфіку зумовлюють чисельні чинники. Офіцер – це і громадянин, і командир/лідер, і фахівець, що має володіти «специфічними

навичками з управління насильством» (С. Гантінгтон), фахівець, відповідальність якого полягає у забезпеченні легітимного застосування зброї та насильства у суспільно схвалюваних цілях.

Отже, з одного боку, військова освіта як частина загальної системи національної освіти має бути спрямованою на формування громадянських та загальнолюдських чеснот/якостей військового фахівця. Вона має формувати той тип особистості, який буде відповідати суспільним запитам та потребам не тільки сьогодення, а й майбуття, що забезпечуватиме оптимальний розвиток українського суспільства у найближчій та віддаленій перспективі.

З іншого боку, є вимоги та виклики сьогодення, пов'язані з веденням широкомасштабних бойових дій на теренах України. І в такому разі метою військової освіти стає максимальне зосередження на опануванні здобувачами військової освіти сучасних методів та технологій ведення бойових дій, формування у них нового мислення, що «стосується часових, просторових, функціональних і структурних аспектів підходу ... до розвитку і ведення бойових дій» (Теммен, 2021), необхідність приведення компетентностей випускників військових закладів України у відповідність до стандартів НАТО.

На цьому наголошують і «Концепція трансформації системи військової освіти» (2022) (Концепція трансформації системи військової освіти, 2022), і «Стратегія менеджменту системи військової освіти» (2023) (Стратегія менеджменту системи військової освіти, 2023). Так, «Концепція трансформації системи військової освіти» (2022) закріплює необхідність формування тих компетентностей військових, які дадуть змогу не тільки ефективно взаємодіяти з усіма складниками сил оборони, а й «здійснювати спільні дії ... разом із відповідними структурами держав – членів НАТО» (Концепція трансформації системи військової освіти, 2022). На виконання цього завдання, згідно із Законом України «Про освіту» (Закон України, 2014), у структуру національної військової освіти вводиться як складник професійна військова освіта, яка «функціонує шляхом запровадження багаторівневої системи L-курсів (L1–L5) для офіцерського складу Збройних сил України та інших складників сил оборони з метою здобуття тактичного, оперативного

та стратегічного рівнів військової освіти» (Професійна військова освіта, 2023) та відповідає системі підготовки військових фахівців держав – членів НАТО.

Предметне поле філософії військової освіти формується на перетині філософії, військової педагогіки, військової психології та військової справи, наслідком чого стають специфічні наголоси. Є теми, що набувають граничної актуальності та потребують, відповідно, першочергової теоретичної уваги і філософського осмислення. І в такому разі прийнятним стає проблемний підхід до формування/окреслення проблемного поля сучасної національної філософії військової освіти.

Сьогодні граничної актуальності, першочерговості набувають теми:

- оптимального управління військовою освітою, реформування системи військової освіти в Україні з урахуванням досвіду ведення бойових дій та бойового досвіду та досвіду військової освіти країн – членів НАТО;

- етичної та гендерної освіти військових, формування лідерських та крос-культурних компетентностей військовиків, у тому числі майбутніх офіцерів, їхньої екологічної компетентності у цілому, побудови моделі особистості військовика, що відповідає вимогам та викликам сучасності;

- гранично актуалізовані сьогодні питання війни, миру й справедливості, що потребує філософського осмислення, ці ідеї мають бути донесеними через освітньо-виховний процес у вищому військовому навчальному закладі та закладі вищої освіти зі специфічними умовами навчання до свідомості здобувачів військової освіти, зокрема вищої, сприяти формуванню їхнього світогляду та військово-професійної самосвідомості;

- розгляду проблеми «людини-на-війні», екзистенційних вимірів війни крізь призму освітньо-філософського бачення;

- щодо особистості викладача у військовому навчальному закладі як носія загальнолюдських та військово-професійних цінностей, військово-професійної культури, як носія еталонних моделей соціальних взаємодій у соціальному та військово-соціальному середовищі у мирний та воєнний часи та ін.

Даний перелік проблем, безумовно, не є вичерпним. Але він достатньо прозоро

демонструє специфіку проблем, що потребують філософського розгляду і постають як такі, що знаходяться у межах предметного поля філософії військової освіти, демонструючи її відмінність від філософії освіти та кола проблем, що традиційно утворюють її предмет.

Унаочнюються в такому разі й завдання, які стоять перед філософією військової освіти. Вона має, з одного боку, надати ґрунтовний аналіз наявних проблем у сфері національної безпеки та військової освіти, цей аналіз є принципово відмінним від того, що здатні надати військова педагогіка та військова психологія. Це аналіз, що базується на відпрацьованих філософською традицією (класичною, некласичною та постнекласичною) методологічних підходах, надає широкий/багатовимірний діапазон бачення проблем і має «виходи» на світоглядні орієнтації, які реалізовуватимуться у військово-професійних практиках. З іншого боку, філософія військової освіти – це не тільки і не стільки теоретичний дискурс, скільки практично орієнтоване знання, що має також за мету формуванню філософсько-методологічної та філософсько-педагогічної культури, філософсько-педагогічного мислення фахівців у системі військової освіти України, зокрема вищої, їхньої здатності осмислювати цілі й сенс своєї діяльності, зміст тих проблем, що є ключовими у сфері забезпечення безпеки українського суспільства й держави та військової освіти, прищеплювати таку культуру здобувачам військової освіти.

Прикладні сенси філософії військової освіти розкриваються через освітньо-виховний процес у вищому військовому навчальному закладі та вищому військовому навчальному закладі та закладі вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Якщо йти за логікою «від загального до часткового» та прийняти до уваги, що філософія освіти сьогодні реалізована в Україні як навчальна дисципліна у цивільних закладах педагогічної освіти (розраховано, як правило, на другий магістерський рівень), то можна визнати й те, що у вищих військових навчальних закладах та закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання для здобувачів освіти другого (магістерського) рівня навчання, що відповідає підготовці офіцерів оперативного рівня, доречним буде введення навчальної дисципліни «Філософія військової освіти». Така

дисципліна, на думку авторів дослідження, має бути обов'язковою для тих офіцерів, які, маючи досвід участі у бойових діях, служби у військах, потрапляють у військові навчальні заклади та навчальні центри й мають продовжувати військову кар'єру як викладачі. Реалізація ідеї «безперервного освітнього та професійного розвитку військових фахівців упродовж військової кар'єри (службової діяльності)» як основного напрямку трансформації системи військової освіти, що закріплено «Концепцією трансформації системи військової освіти» (2022) (Концепція трансформації системи військової освіти (2022)), на практиці означатиме, що бойові офіцери, фахівці з військ повинні будуть здобути фахові педагогічні знання, методологічною та світоглядною основою яких має стати філософія військової освіти.

Досвід роботи у закладі вищої військової освіти дає змогу авторам стверджувати, що військові, кар'єра яких продовжується у військовому навчальному закладі, найчастіше є висококваліфікованими фахівцями у досить вузькій власній спеціальності/спеціалізації, а от педагогічна культура, педагогічна майстерність, усвідомлення методологічних, світоглядних та ціннісних основ педагогічної діяльності, філософсько-педагогічна культура – усе це потребує вдосконалення/самовдосконалення. У цих процесах роль філософії військової освіти є принципово важливою, фундуною.

Отже, перспективним напрямом є подальші дослідження визначеної проблематики, зокрема розроблення змістовної/проблемної частини філософії військової освіти, що може бути запропонована як курс у вищих військових навчальних закладах та закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання сектору безпеки та оборони України.

Висновки. За сучасних умов питання забезпечення безпеки українського суспільства та держави є ключовими. Особливу роль у забезпеченні національної безпеки відіграє військова освіта, головним завданням якої є забезпечення усіх складників сектору безпеки та оборони фахівцями, які відповідають сучасним вимогам та стандартам і здатні у взаємодії з усіма складниками сил оборони та відповідними структурами держав – членів НАТО забезпечити цілісність, недоторканість та суверенітет країни.

За таких умов гранично актуалізуються питання філософського осмислення цілого кола проблем, які виходять за межі предметного поля та можливостей військової педагогіки, військової психології, військової соціології, філософії освіти, і водночас такі проблеми мають бути відпрацьовані у навчальній аудиторії під час формування у військових фахівців патріотичного, державницького світогляду, здатності до креативного, інноваційного мислення, що здолає

феномен «тонельного» бачення, ситуативного мислення, здатності усвідомлювати чисельні соціальні, політичні, економічні, демографічні, екологічні тощо наслідки та ризики прийнятих рішень. Філософія військової освіти як теоретичний дискурс та навчальний курс спроможна утворити міцне світоглядне, методологічне та філософсько-педагогічне підґрунтя виконання цих завдань, стати адекватною та ефективною відповіддю викликам сучасності.

Список використаних джерел:

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII станом на 28.05.2024 (дата звернення: 08.07.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Концепція трансформації системи військової освіти. (2023). URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/kp221490?ed=2022_12_30&an=33
3. Професійна військова освіта. Міністерство оборони України. 11 листопада 2022. URL: <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/vijskova-osvita-na-tauka/shho-take-profesijna-vijskova-osvita.html>
4. Стратегія менеджменту системи військової освіти (2023). URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwj_5ZDmzo2HAXXpXAIHcaNBvgQFnoECA4QAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.mil.gov.ua%2Fcontent%2Fvijskova-osvita-na-tauka%2FStrategiya_menedzhmentu_sistemi_vijskovoyi_osviti.PDF&usg=AOvVaw3a3vrKkanQ8iWye0QfX6dz&opi=89978449
5. Теммен, Д.У. (2021). Основоположна концепція ведення бойових дій НАТО: передбачення змін у характері війни. NATO REVIEW. 09 липня 2021. URL: <https://www.nato.int/docu/review/uk/articles/2021/07/09/osnovopoloyona-kontseptsya-vedennya-bojovih-dj-nato-peredbachennya-zmn-u-harakter-vjni/index.html>
6. Філософія освіти і науки: навчальний посібник / І.С. Алексейчук та ін. 2-е вид., перероб. та доп. Слов'янськ, 2019. 365 с.

References:

1. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy (01.07.2014 №1556-VII) [On higher education: Law of Ukraine dated July 1, 2014 No. 1556-VII as of May 28, 2024] Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian]
2. Kontseptsiiia transformatsii systemy viiskovoi osvity. (2023) [The concept of transformation of the military education sistem]. Retrieved from: https://ips.ligazakon.net/document/view/kp221490?ed=2022_12_30&an=33 [in Ukrainian].
3. Profesiina viiskova osvita. Ministerstvo oborony Ukrainy. Ofitsiyniy veb sait. (11 11. 2022) [Professional military education/ Ministry of Defence Ukraine. Official website 11.11.2022]. Retrieved from <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/vijskova-osvita-na-tauka/shho-take-profesijna-vijskova-osvita.html> [in Ukrainian].
4. Stratehiia menedzhmentu systemy viiskovoi osvity. (2023). [Management strategy of the military education system]. Retrieved from: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwj_5ZDmzo2HAXXpXAIHcaNBvgQFnoECA4QAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.mil.gov.ua%2Fcontent%2Fvijskova-osvita-na-tauka%2FStrategiya_menedzhmentu_sistemi_vijskovoyi_osviti.PDF&usg=AOvVaw3a3vrKkanQ8iWye0QfX6dz&opi=89978449 [in Ukrainian].
5. Temmen Dzhon, U. Osnovopolozhna kontseptsiiia vedennia boiovykh dii NATO: peredbachennia zmin u kharakteri viiny [The fundamental concept of NATO's conduct of hostilities: predicting changes in the nature of war]. NATO REVIEW. 09 07/ 2021. Retrieved from: <https://www.nato.int/docu/review/uk/articles/2021/07/09/osnovopoloyona-kontseptsya-vedennya-bojovih-dj-nato-peredbachennya-zmn-u-harakter-vjni/index.html> [in Ukrainian].
6. Alekseichuk, S., Zahorodniuk, V. & Dubininina, V. (2019). Filosofii osvity i nauky: navch. Posib. [Philosophy of education and science: education. manual] Sloviansk. [in Ukrainian]. 365 s.